

Il-figuri jtkellmu

Jiena n'hobb il-figuri għax il-figuri ikellmuk, jgħinuk tara u għalhekk tirraguna.

L-istatistika tas-sacerdoti Maltin li servew għal xi snin il-kommunita' Maltija fl-Awstralja sal-aħħar tas-sena li għaddiet kienu 200. 50 minnhom jew 25% kienu membri tas-Socjeta' Missjunarja ta' San Pawl (M.S.S.P.).

L-għadd ta' sacerdoti Maltin li hemm fl-Awstralja attwalment hu ta' 66.

29 minnhom huma dedikati purament għas-servizz tal-kommunita' Maltija. Minn dawn id-29, jew aħjar 50% huma membri tas-Socjeta' Missjunarja ta' San Pawl.

Qiegħed nagħti dawn il-figuri biex nuri kemm kien profetiku l-kliem ta' Mons. ġiuzepi De Piro, Fundatur tas-Socjeta' Missjunarja ta' San Pawl, meta kiteb lil Fr William Bonnett, wieħed mis-sacerdoti pijunieri fl-Awstralja (1916): "Fil-Quddies tiegħek tinsix tiftakar f'it f'dan l-Istitut tagħna li qiegħed jittwield – Istitut li twaqqaf għall-Missjonijiet Barranin... Għad jasal zmien li mmiddu riglejna anki fl-Awstralja... u forsi ġurnata għad tara jissieheb miegħek xi missjunarju ckejkjen mis-Socjeta' Ckejna ta' San Pawl".

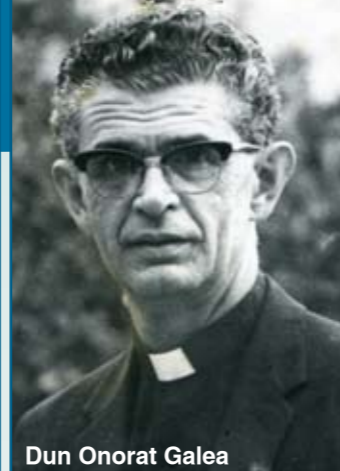
Ix-Xitla imhawwla minn Mons. De Piro tassew kibret, għax illum tghodd in-nofs tal-għadd tas-sacerdoti li qegħdin jiehdu hsieb il-kommunita' Maltija fl-Awstralja.

Il-Maltin li emigraw bejn 1946 u 1990 kien ta 86,787 dawn zgur immultiplikaw. Di fatti f'indirizz li għamel il-Prof. Maurice Cauchi, President tal-Federazzjoni tal-Maltin ta' Barra, hu stmat li l-popolazzjoni tal-Maltin li jgħixu barra minn Malta (inkluzi l-U.S.A., Canada u U.K.) hu daqs jekk mhux akbar, mill-għadd ta' Maltin li jgħixu Malta (FMLA Issue Aug 2010).

Il-missjunarji tal-mssp li marru matul dan iż-żmien, nistgħu insejgħulhom benefatturi kbar tal-kommunita' Maltija.

Dun Wistin Grech

Dun Onorat Galea

Xtaqt insemmi xi uhud minnhom: Dun Wistin Grech li kien l-ewwel wieħed li fetaħ it-triq tas-Socjeta' għall-Awstralja fl-1948; Dun Klawdju Borg, wieħed mill-aktar sacerdoti Maltin anzjani li hemm fl-Awstralja, li għandu 84 sena, u ilu jahdem mal-Maltin fl-Awstralja għal aktar minn 54 sena. Miegħu kienu marru Dun F.X. Schembri u Dun Robert Cini. Wieħed irtira Malta wara hafna snin għajjen u miet sentejn ilu. L-ieħor li għadda fuq hamsin sena bejn l-Awstralja u l-Amerka, u issa ġie Malta biex jistrieħ. Żewġ figuri kbar oħra kienu Dun Onorat Galea li mar l-Awstralja fl-1951 u miet hemm wara 31 sena ta' hidma u Dun Gorg Scerri li mar l-Awstralja fl-1958 u miet maqtul fl-1980. Xejn inqas Dun Karm Borg li miet f'Malta f'2002 wara hidma ta' 42 sena f'Awstralja.

Hemm hafna modi kif ngħidu grazzi. Nistgħu noffru bukkett fjuri, ngħatu rigal, eċċ. Dan hu kaz ta' grazzi nazzjonali lil membri mssp li taw kontribut tant siewi li seta jissarraf f'għajna lill eluf ta' hutna li biex jgħixu u jzommu l-familja kellhom ifittxu xogħol u hajja bogħod minn artna.

Grazzi Mons. De Piro. Grazzi membri tas-Socjeta' Missjunarja ta' San Pawl imwaqqfa minnu.

Mons. Philip Calleja

Dun George Scerri

OĦLOQ TBISSIMA

Għat-8 sena konsekuttiva reġgħet saret il-Maratona fejn ingabret somma sabiħa ta' €178,000 li ser imorru għall-missjonijiet tal-Peru Pakistan u Filippini, kif ukoll biex iċ-Ċam productions tkun tista tkompli bix-xandir tal-Kelma permezz tal-programmi televiżivi u għall-bżonnijiet tad-Dar ta' San ġuzepp Santa Venera, fejn saret il-maratona

Kienet esperjenza oħra sabiħa, fejn in-nies reġgħu emmnu fix-xogħol li qed isir mill-MSSP. Il-pubbliku għex magħna dawn is-60 siegħa, kemm minn fuq it-televiżjoni kif ukoll permezz tal-attenzenza tagħhom fid-Dar ta' S. ġuzepp.

Din is-sena wkoll fetaħ il-Maratona, l-Eċċ.tiegħu il-President ta' Malta li flimkien ma' Mons Arcisqof Pawlu Cremona taw messaġġi sbieħ u relevanti. Il-Prim Ministru u l-Kap tal-Oppożizzjoni ukoll taw sehemhom billi mlew xi kaxxi bl-ikel biex jintbagħtu fil-container il-Peru.

Grazzi tad-donazzjonijiet tagħkom, grazzi wkoll lil tant volontiera u l-istazzjonijiet tat-televiżjoni.

Marthese Brincat.

Ass. Diertur tac-CPI

ĠURNATA STUDENTI

- * Trid tibqa' tagħmel il-ġid għal dejjem?
- * Trid ikollok min jibqa' jitolb għalik?
- * Trid ma tintesix wara mewtek?

Dan jista' jseħh billi tagħmel

FUNDAZZJONI GĦAL HANSA U GHOXRIN SENA TA' ĠURNATA STUDENTI

TISLIMA LIL FR.STANLEY TOMLIN

Fr. Stanley Tomlin ex Superjur ġenerali tas-Socjeta' nhar il-4 ta' Mejju mar igawdi lil Alla li tant kien iħobb.

Mhux possibli f'erba' kelmiet infakkru hajja hekk twila ta' 83 sena. Imma haġa sabiħa li ngħidu, li wara l-mewt ta' missieru, hu u hutu s-subien sabu ruhom l-Istitut ta' San ġuzepp, haġa li tant kien iħobb isemmi, speċjalment meta, wara li spicċa minn Superjur ġenerali kien sar direttur ta' din id-Dar.

Wara li qaddes huwa kien responsabbli għal formazzjoni tan-novizzi u tal-istudenti u għall-vokazzjonijiet, haġa li fi zmienu mxiet hafna il-quddiem. F'dak iż-żmien ukoll kien responsabbli għat-tkabbir tad-Dar Sant Agata. Kien ukoll l-ewwel rettur tal-Kulleġġ tagħna li kien waqqaf hu stess.

Hu dam tnax il-sena Superjur ġenerali tas-Socjeta', perjodu li fih ġie elett ukoll bħala president tal-Konferenza tas-Superjuri Magġuri Religjużi. Fi zmienu, barra li mbdiet il-missjoni tagħna tal-Pakistan, komplew jissahhu l-missjonijiet li diġa kellna barra minn Malta, filwaqt li f'Għawdex infetħet Dar Stella Maris – li tagħha, wara li spicċa minn direttur tad-Dar ta' San ġuzepp, dam superjur għal diversi snin.

Dan tagħmlu billi toffri 466 Ewro li bl-imgħax tagħhom inkunu nistgħu nżommu l-istudenti għal ġurnata. Dan jibqa' jsir kull sena, għal hamsa u għoxrin sena, fil-ġurnata li tagħżel int:

* L-istudenti joffru l-quddiesa li jisimgħu, t-talb, u s-sagrificċji kollha ta' matul il-ġurnata, u dak kollu li jagħmlu, għalik jew għal min trid int.

Ahna lilkom

HOLQA BEJN IL-HBIEB

Settembru 2010 / Ghadd 449 | Editor: Fr Norbert Bonavia MSSP

Is-Seba' Kapitu Regjonali għal Malta

Il-Kapitulari madwar il-qabar tal-Fundatur

Kull Ordni jew Kongregazzjoni Religjuża, kull tant zmien, kulhadd skont il-kostituzzjonijiet tiegħu, hija obligata li tagħmel dak li jissejjah Kapitu. Dan jikkonsisti fl-laqqgħat bejn il-membri ta' dik l-ordni jew il-kongregazzjoni.

Kapitu jista' jissejjah għal diversi ragunijiet. Fosthom hemm dak li jsejgħu Kapitu Elettiv. F'Kapitu Elettiv barra li l-membri jgħatu daqqa t'għajn fuq dak kollu li sar mill-aħħar kapitu 'l hawn u anke jiddiskutu idejat u proposti għaż-żmien li ġej, ikun hemm zmien fejn jintgħazel s-superjur regjonali għid kif ukoll l-assistenti tiegħu.

Fil-kaz tas-Socjeta' tagħna f'Malta, din is-sena kien imiss li jsir is-seba' l-Kapitu Regjonali, li fih ukoll ġie elett is-Superjur Regionali u t-tlett kunsillieri tiegħu. Dan sar bejn il-30 ta' Awwissu u 2 ta' Settembru gewwa Dar Sant'Agata.

Għexna dawn l-erbat' ijiem f'ambjent tassew sabiħ u ta' fraternita'. Konna presenti l-membri kollha li ngħamlu parti mir-regjun ta' Malta.

Kull ġurnata kienet tibda bit-talb flimkien u wara li nisimgħu xi preżentazzjoni fuq suġġett partikulari, konna ninqas fi grupp zghir biex issir diskussjoni bejnietna. Wara nerggħu niltaqgħu halli naqsmu dak il-ntqal fil-gruppi iż-zghar.

Din id-darba wkoll f'laqgħa minnhom, kienu preżenti għaxar lajci li jirrapreżentaw gruppi differenti fi hawn is-Socjeta' tagħna biex jgħatu l-kontribut tagħhom.

Għal din l-okkażżjoni speċjali, kellna magħna lis-Superjur Ġenerali, Fr. Bernard Mangion, u bħala facilitator għet mistiedna Jacqueline Jones SJA.

Fl-aħħar tal-kapitu saret l-elezzjoni għas-Superjur Regionali u l-kunsillieri tiegħu. Bi pjacir ngħidu, li reġgħu ġew mgħazulin l-istess team li kellna dawn l-aħħar tlett snin, jigifieri Fr Louis Mallia Superjur Regionali (provincjal), u Frs. Frankie Cini, Tony Sciberras u Martin Cilia bħala kunsillieri.

Lil dan il-Leadership Team li ser imexxi lir-regjun ta' Malta għal dawn it-tlett snin li ġejjin nawgurawlu kull barka mill-Mulej u nwiegħduhom it-talb tagħna.

Fr. Norbert Bonavia mssp

NOTA ZGHIRA

Kellek okkażżjoni tara l-film fuq il-hajja ta' Mons De Piro fuq il-MTV? Jekk le jew jekk tixtieq takwista kopja, ibgħat 10 Euro, f'dan l-indirizz, u tirċivieh bil-posta:

Fr. Norbert Bonavia mssp, L-Oratorju S. Domenico Savio, Triq S. Giljan B'Kara BKR 2806

Il-Ministeru tas-Socjeta' tagħna mal-Emigranti fl-Awstralja u... fil-Kanada

Il-Hidma tas-Socjeta' tagħna fl-Awstralja bdiet fis-sena 1948. Dan kien iż-żmien ta' wara t-Tieni Gwerra Dinjija. ħafna Maltin kienu kostretti li jhallu Malta biex ifittxu xogħol u futur barra; l-Awstralja kienet l-aktar preferita u dan għab malajr il-ħtieġa ta' pastorali, infatti l-Arcisqof ta' dak iż-żmien talab l-għajnuna tal-M.S.S.P., u marru Dun W.Grech u Dun P.P. Borda.

Il-membri tas-Socjeta' baqgħu jmorru, wiehed wara l-iehor, jakkumpanjaw lill-emigranti fuq il-vapur bħala kappillani. Għalhekk tista' tgħid li hidma mal-emigranti bdiet minn fuq il-vapur stess. Għax is-sacerdot kien jiehu hsieb kemm il-kura spiritwali kif ukoll kull għajnuna oħra.

Ġewwa l-Awstralja, bħal kull bidu, il-membri sabu ħafna diffikultajiet, saħansitra anke mill-Awtorita' tal-knisja f'Sydney, li ma setgħux jifhemu kif membri ta' Għaqda Maltija jaslu l-Awstralja biex jaħdmu fost il-Maltin, bla ma jkunu mitluba.

Izda l-Mulej jahseb mod ieħor, u permezz ta' Fr. Ciantar, Salesjan Malti f'Melbourne, setgħu jmorru hemm biex jaħdmu fost il-Maltin, li diġa' kienu jlaħħqu l-eluf.

Bil-għajnuna tal-kappillani tal-post, il-qassis Malti kien iżur il-Maltin fi djarhom, jorganizza l-quddies, il-qrar, magħmudijiet u żwigiġiet. Il-Qassis Malti kien ukoll ta' għajnuna kbira fil-hidma Soċjali. Mal-wasla ta' xi emigranti godda kien imur biex jilqagħhom u jgħinhom jingħaqdu mal-qraba tagħhom.

Barra dan kien jgħinhom isibu x-xogħol, fejn joqogħdu, jikteb jew jaqra ittri, kien jgħamilha ta' interpretu, għax mhux kullhadd kien ikun jaf bl-Ingliż, jimlillhom formoli, jgħinu jixtru l-art u mitt haġa oħra. Il-Maltin apprezzaw ħafna dan ix-xogħol.

Aktar ma kien jgħaddi ż-żmien, il-membri tal-MSSP bdew jorganizzaw lill-Maltin biex jiffurmaw għaqdiet li jkunu bħal holqa fost il-Maltin stess, kemm għall-ħajja spiritwali kif ukoll għal xi attivitajiet soċjali. Laħaq ukoll li kien hemm anke żoni li kienu jsibuhom bħal "Little Malta" jew "Little

Gozo".

Fuq kollox, is-sacerdot Malti tant kien isir parti mill-familja Maltija. Kien ikun preżenti magħhom fil-mumentu ta' ferh jew diffiċli, fil-magħmudija u l-festini ta' wara, f'l-isptar jew xi kura oħra, f'xi inkwiet bejn familjari jew fuq ix-xogħol.

Hekk kien il-bidu tal-MSSP fl-Awstralja. Nistgħu ngħidu li l-ewwel membri sabu għalqa kbira fejn jaħdmu, u l-Maltin sabu qlub kbar, lesti biex jgħinuhom f' kull ma kienu jeħtieġu. U hekk it-tnejn kienu siewja għal xulxin u sabu l-futur li għalih marru lejn l-Awstralja.

Wara dawn l-ewwel snin, is-Socjeta' ta' San Pawl mhux biss kienet magħrufa mill-Knisja fl-Awstralja, imma wkoll għet afdana bil-kura ta' parroċċi kemm fil-Victoria, NSW u West Australia, fejn il-Maltin kienu jkunu parti kbira mill-parroċċa.

Fr. Edwin Agius mssp

Dun Wistin Grech fuq il-vapur ma l-emigranti lejn l-Awstralja

Il-Kontinent ta' l-Awstralja jilqa' fil-nies minn diversi pajjiżi tad-dinja. Minbarra l-Aborigini, dawk li ilhom jgħixu fl-Awstralja għal kważi erbghin elf sena, in-nies kollha li joqogħdu hawn huma kollha emigranti minn xi pajjiż jew ieħor.

Dawn l-emigranti nistgħu ngħidu li ġew kollha wara t-tieni gwerra dinjija. Kienu minn diversi pajjiżi tal-Ewropa, imma wkoll mill-Asia u l-Afrika.

Ix-xogħol tagħna l-missjunarji fost dawn l-emigranti, kien u għadu, li ngħinuhom biex filwaqt li jsiru parti mill-ħajja, kultura u Knisja Awstraljana, huma jkomplu jgħixu l-fidi Kattolika li tgħallmu f'pajjiżhom. Il-missjunarju huwa dak li jibni l-pont bejn dawn l-emigranti l-godda u l-komunita' li jridu isiru parti minnha. Dan qed nagħmluh permezz ta' hidma fil-parroċċi li jitmexxew mill-missjunarji tagħna, xogħol li sptarjiet, ċentri għall-emigranti u anke xogħol pastorali fost iż-żgħażaġh. Iċ-ċentru li għandna f'Wantirna huwa wkoll post importanti għall-evanġelizzazzjoni u jiġi wżat ħafna mill-parroċċi, skejjejl u persuni li jkunu jridu jgħaddu hin f'riflessjoni u talb. F'kelma waħda x-xogħol tagħna l-missjunarji hawn fl-Awstralja, jinqasam fi tnejn. Parti mil-hidma huwa li namministraw is-sagramenti u nwasslu l-Kelma ta' Alla waqt iċ-ċelebrazzjoni tal-quddies tal-ħdud u l-festi, u

wkoll żwigiġiet u funerali. Minn naħa l-oħra, irridu ukoll ngħallmu lil dawk li forsi birdu xi ftit fil-fidi tagħhom. Bhalissa ninsabu naħdmu f'Sydney u f'Melbourne

Dan il-ministeru mal-emigranti għadu jsir illum għax kien il-fundatur stess, ġużepi De Piro, li kien ħass dan il-bżonn u kien ha sehem f'laqgħat li saru għall-emigranti Maltin li kienu qed jgħixu f'Tunes u fl-Alġerija.

Jekk wiehed iqalleb il-kostituzzjonijiet tas-Socjeta' tagħna isib li parti essenzjali mill-hidma tas-Socjeta' Missjunarja tagħna hija l-hidma fost popli li għadhom ma semgħux b' ġesù Kristu. Għalhekk fl-Awstralja huwa wkoll importanti li aħna ngħinu lill-Knisja Awstraljana biex hi wkoll tinduna b'din il-ħtieġa, u tasal biex tteġġeg lill-insara ta' hawn biex huma wkoll jgħatu sehemhom f'din il-hidma ta' evanġelizzazzjoni. Din l-animazzjoni missjunarja ssir fil-parroċċi u ċ-ċentri tagħna bil-mod kif aħna nitkellmu fuq il-bżonn ta' evanġelizzazzjoni u anke meta nitkellmu fuq il-ministeru li hutna missjunarji qed jagħmlu f'pajjiżi bħall-Perù, Pakistan u Filippini.

F'din is-sena li filha qed niċcelebraw l-ewwel mitt sena mit-twaqqif tas-Socjeta' tagħna, huwa aktar importanti li nkomplu nitolbu biex aktar żgħażaġh ġenerużi jaċċettaw is-sejha li jagħmlilhom Alla biex jgħatu hajjithom għax-xandir tal-Kelma Tiegħu.

Fr Jude Pirotta mssp

F'TORONTO MAL-MALTIN

Is-Socjeta' Missjunarja ta' San Pawl ilha preżenti fil-Kanada sa mis-snin hamsinijiet tas-seklu l-iehor. Għall-ewwel kienet taħdem fost il-Maltin ta' Windsor, Ontario u baqgħet twesttaq din il-hidma sa l-1991. Imma l-hidma fil-Kanada ma kellhiex tieqaf hawnhekk. Fl-1999, is-Socjeta' kienet mistiedna biex tiehu f'idejha l-parroċċa Maltija-Kanadiża ta' San Pawl Appostlu f'Toronto, Ontario u tkompli l-hidma f'din il-parroċċa li twaqqfet fl-1930.

Il-Maltin f'Toronto kienu ilhom iħossu l-bżonn ta' sacerdot Malti sa mill-1914, u kienu diversi s-sacerdoti li għal xi żmien hadmu fost dawn il-Maltin. Imma kien fl-1930 li twaqqfet il-parroċċa ta' San Pawl Appostlu fl-inħawi magħrufa bħala The Junction, zona li għal żmien twil kienet marbuta mal-Maltin. Bħala kappillan intgħażel Fr. Alphonsus Cauchi OSA li sena qabel kien stabilixxa ruħu f'Toronto, u baqa' kappillan sa ma miet fl-1943.

Fl-1951, il-Patrijiet Franġiskani Minuri tal-provincja Maltija bdew jieħdu hsieb din il-parroċċa b'Fr. Lawrence Bonavia OFM bħala kappillan. Il-hidma ta' dawn il-patrijiet Franġiskani baqgħet sejra sal-bidu ta' l-1999 meta s-Socjeta' Missjunarja ta' San Pawl ntabbet tiehu f'idejha t-tmexxija ta' din il-parroċċa Maltija-Kanadiża. L-ewwel żewġ membri MSSP kienu Fr. Mark Demanuele bħala kappillan u Fr. Dominic

Cachia bħala assistent tiegħu. Imbagħad fis-sena 2001, intgħażel Fr. Karm Borg bħala kappillan.

Għalkemm numru mhux ħażin ta' Maltin ħarġu mill-Junction u marru jgħixu f'inħawi oħra, però huma ħafna dawk li għadhom ifittxu l-is-sacerdot Malti u lill-parroċċa Maltija-Kanadiża. Fil-ministeru pastorali tagħna, bil-grazzja t'Alla u l-għajnuna tal-lajċi, aħna nippruvaw nagħmlu l-aħjar biex nilhqu l-bżonnijiet tal-parruċċani tagħna u ta' dawk li jiġu mill-inħawi tal-madwar. Namministraw is-sagramenti fil-parroċċa u barra mill-parroċċa skont il-bżonn. ħafna drabi niġu msejha biex nassistu mal-morda u mal-moribondi. Inhejju lit-tfal u liż-żgħażaġh għall-Ewwel Tqarbina u l-Griżma tal-Isqof minbarra programm għall-adulti (RCIA) għal dawk li jixtiequ jircievu l-ewwel sagramenti u għal dawk li diġa' mghammdin, u jridu jidhlu f'komunjoni sħiħa mal-Knisja Kattolika. Nippreparaw ukoll il-koppji għaž-żwieġ permezz ta' programm li jitmexxa minn voluntiera mhejjjin apposta.

Meta nħabbu l-Bxara t-Tajba nħossu li qed inwettqu l-għanijiet tal-Fundatur tagħna. Bil-għajnuna tal-voluntiera aħna nħossu li qed nilhqu l-għan tagħna gradwalment u metodikament. Bil-grazzja t'Alla u l-għajnuna tal-Fundatur tagħna nibqgħu naħdmu b'rizzq dawk li l-aktar għadom bżonna.

Fr. Karm S. Borg mssp
Kappillan

Il-Parroċċa Maltija - Kanadiża ta' San Pawl Appostlu

